ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2007. gada 8. februārī [1]

I — Ievads

1. Šajā tiesvedībā Tiesai ir jāizsakās par saikni starp atkritumu un notekūdeņu tiesisko neregulējumu. Rodas jautājums, vai notekūdeņi, kas izplūst no kanalizācijas, ir atzīstami par atkritumiem. It īpaši šajā sakarā ir jānoskaidro, vai notekūdeņu tiesiskajā regulējumā šim gadījumam ir paredzēti atbilstoši noteikumi.

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

1) Atkritumu tiesiskais regulējums

2. Attiecīgajā brīdī, atkritumu tiesiskais regulējums, galvenokārt, bija ietverts Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem [2] (turpmāk tekstā — "atkritumu ietvardirektīva").

2 — OV L 194, 47. lpp., tās Padomes 1991. gada 18. marta Direktīvas 91/156/EEK redakcijā, ar ko groza Direktīvu 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 78, 32. lpp.), pēdējoreiz grozīta ar Komisijas 1996. gada 24. maija Lēmumu 96/350/EK, ar kuru pielāgo IIA un IIB pielikumu Padomes Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 135, 34. lpp.). Direktīva tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīvu 2006/12/EK par atkritumiem (OV L 114, 9. lpp.) un bez jebkādiem saturiskiem grozījumiem tika aizstāta ar konsolidētu versiju.
Skat. arī Komisijas 2006. gada 4. janvāra priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par atkritumiem. COM(2005) 667 galīgā redakcija. Pieejams: http://register.consilium.europa.eu/pdf/lv/06/st05/st05050.lv06.pdf. Šajā vēl esošajā likumdošanas procesā atkritumu ietvardirektīvā tiek veikti būtiski jauninājumi.

3. Atkritumu jēdziens ir definēts atkritumu ietvardirektīvas 1. panta a) punktā. Saskaņā ar to atkritumi ir "jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās, un no kā īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

4. 1. panta d) punktā jēdziens "apsaimniekošana" ir definēts kā "atkritumu savākšana, pārvadāšana, reģenerācija un apglabāšana, tostarp šādu darbību pārraudzība un apglabāšanas vietu aprūpe pēc to slēgšanas".

5. Saskaņā ar 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu atkritumu ietvardirektīva tomēr neattiecas uz dažiem minētajiem atkritumiem, ja uz tiem jau attiecas citi normatīvie akti. iv) daļā ir minēti notekūdeņi, izņemot šķidros atkritumus.

6. Atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 2. punktā ir paredzēts, ka konkrētos gadījumos vai papildus šīs direktīvas noteikumiem atsevišķās direktīvās var paredzēt īpašus noteikumus attiecībā uz konkrētu atkritumu veidu apsaimniekošanu.

7. Atkritumu ietvardirektīvas 4. pantā ir noteikti galvenie juridiskie pienākumi saistībā ar atkritumiem:

"Dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju vai apglabāšanu, neapdraudot cilvēka veselību un neizmantojot metodes vai darbības, kas varētu radīt kaitējumu videi, un jo īpaši:

— neapdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, augus un dzīvniekus;

— neradot traucējošus trokšņus un smakas;

— neradot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām.

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu."

2) Notekūdeņu tiesiskais regulējums

8. Notekūdeņu tiesiskais regulējums izriet no Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvas 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu [3] (turpmāk tekstā — "notekūdeņu direktīva"). Saskaņā ar 1. panta pirmo daļu tā attiecas uz komunālo notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu un atsevišķu rūpniecības sektoru notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu. Saskaņā ar otro daļu tās mērķis ir aizsargāt vidi no minēto notekūdeņu novadīšanas kaitīgas ietekmes.

9. 3. pantā ir noregulēta kanalizācijas izveidošana. Atkarībā no aglomerācijas lieluma un vides jutīguma ir spēkā dažādi termiņi. Saskaņā ar 3. panta 2. punktu šīs kanalizācijas atbilst "I pielikuma A daļā noteiktajām prasībām".

10. I pielikuma A daļā ir noteikts šādi:

"Kanalizācijas sistēmas ņem vērā notekūdeņu attīrīšanas prasības.

Kanalizācijas sistēmu projektēšanu, celtniecību un uzturēšanu veic saskaņā ar labākajām pieejamajām tehniskajām zināšanām, kas nerada pārmērīgas izmaksas, īpaši attiecībā uz:

— komunālo notekūdeņu apjomu un īpašībām,

— noplūžu novēršanu,

— lietus ūdeņu pārplūžu radītā saņemošo ūdeņu piesārņojuma ierobežošanu."

11. Notekūdeņu direktīvas 4.–7. pantā ir noregulēts, kā notekūdeņi ir jāattīra. 8. pantā tam ir paredzēti atsevišķi izņēmumi.

12. 10. pantā ir ietvertas detalizētākas attīrīšanas iekārtu prasības:

"Dalībvalstis nodrošina, ka komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kas tiek celtas

3 — OV L 135, 40. lpp., pēdējoreiz grozīta ar Komisijas 1998. gada 27. februāra Direktīvu 98/15/EK, ar ko groza Padomes Direktīvu 91/271/EEK attiecībā uz dažām prasībām, kuras noteiktas tās I pielikumā (OV L 67, 29. lpp.).

atbilstīgi 4., 5., 6. un 7. panta prasībām, projektētu, celtu, darbinātu un uzturētu, nodrošinot apmierinošu darbību visos parastajos vietējos klimata apstākļos. Projektējot iekārtas, ņem vērā piesārņojuma daudzuma izmaiņas dažādos gadalaikos."

B — *Valsts tiesības*

16. Lēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu nav precīzu norāžu uz valsts tiesībām. Kā var noprast, tad prejudiciālajiem jautājumiem svarīgajos noteikumos, it īpaši prejudiciālajā jautājumā minētajā *Water Industry Act 1991*, ir tikai transponētas Kopienu tiesības.

13. 9. pants attiecas ar notekūdeņiem saistīto pārrobežu problēmu risināšanu.

III — Fakti un prejudiciālie jautājumi

14. 11. pantā ir ietvertas prasības rūpnieciskō notekūdeņu izvadīšanai kanalizācijas sistēmās, savukārt 13. pants attiecas uz nosacījumiem par noteiktu neattīrītu rūpniecisko notekūdeņu novadīšanu. 12. pants attiecas uz attīrītu notekūdeņu izmantošanu, 14. pants — uz dūņu apsaimniekošanu.

17. *Thames Water Utilities* ir atbildīga par aptuveni 80 000 kilometru garu notekūdeņu kanalizācijas sistēmu Temzas reģionā. *Thames Water Utilities* tiek pārmests, ka laikposmā starp 2003. gada februāri un aprīli 11 reizes no šīs kanalizācijas sistēmas ir noplūduši notekūdeņi un nokļuvuši Kentas grāfistes zemes platībās.

15. 15. pantā ir noregulēta notekūdeņu direktīvas piemērošanas uzraudzība, 16. pantā — sabiedrības informēšana, 17. pantā — izpilde dalībvalstīs, 18. pantā — īstenošana, ko veic Komisija, un 19. pantā — direktīvas transponēšana.

18. Pēc tam, kad *Enviroment Agency* par šo bija iesniegusi paziņojumu, *Thames Water Utilities* tostarp tika apsūdzēta arī par nelikumīgu atkritumu izgāšanu. *Thames*

Water Utilities savukārt uzskata, ka noplūdušie notekūdeņi nav atkritumi.

19. Iesniedzējtiesa tādēļ uzdod šādus jautājumus:

"1) Vai notekūdeņi, kas izplūst no attīrīšanas iekārtu tīkla, kuru saskaņā ar Direktīvu 91/271 un/vai *Water Industry Act 1991* [..] lieto publisko notekūdeņu attīrīšanas uzņēmums, ir atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē?

2) Ja uz pirmo jautājumu atbilde ir apstiprinoša, vai šie notekūdeņi:

a) ir atkritumi, uz kuriem saskaņā ar Direktīvas 75/442 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu kopā ar Direktīvu 91/271 un/vai *Water Industry Act 1991* neattiecas Direktīva 75/442, vai

b) arī uz tiem attiecas Direktīvas 75/442 2. panta 2. punkts un tie īpaši Direktīvas 91/271 dēļ ir izslēgti no Direktīvas 75/442 piemērošanas jomas?"

20. Tiesvedībā piedalījās *Thames Water Utilities*, *Enviroment Agency*, Apvienotā Karaliste, Beļģija, Nīderlande un Komisija.

IV — Juridiskais pamatojums

21. Ar prejudiciālo jautājumu palīdzību būtu jānoskaidro, vai uz notekūdeņiem var attiecināt atkritumu vispārējo tiesisko regulējumu, ja tie izplūst no notekūdeņu kanalizācijas sistēmas tīkla. Tādēļ iesniedzējtiesa uzdod jautājumu par diviem izņēmuma noteikumiem atkritumu ietvardirektīvā. 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļā ir minēts, ka atkritumu ietvardirektīva neattiecas uz

notekūdeņiem, izņemot šķidros atkritumus, ja uz tiem jau attiecas citi normatīvie akti (par to turpmāk — B punktā). Saskaņā ar 2. panta 2. punktu īpašie noteikumi par atkritumiem ir pārāki par vispārīgajiem noteikumiem (par to turpmāk — C punktā). Abu izņēmuma noteikumu piemērošanas priekšnosacījums ir tāds, ka notekūdeņi ir atkritumi atkritumu ietvardirektīvas 1. panta a) punkta nozīmē (par to turpmāk — A punktā) [4].

Acīmredzams man šķiet arī tas, ka notekūdeņu īpašnieks, tos novadot kanalizācijā, ir no tiem atbrīvojies vai arī vēlējies atbrīvoties. Šādi uzskata arī *Enviroment Agency*, Apvienotā Karaliste un Nīderlande.

A — *Par atkritumu definīciju*

24. Tādējādi notekūdeņi, tos novadot kanalizācijā, bija atkritumi. Tas atbilst arī turpmāk apskatāmā izņēmuma atkritumu tiesiskajā regulējumā esamībai. Ja notekūdeņi nebūtu atkritumi, tad šāds izņēmums nebūtu vajadzīgs.

22. Saskaņā ar atkritumu ietvardirektīvas 1. panta a) punktu ir jānovērtē, vai notekūdeņi ir ietverti I pielikumā minētajās atkritumu kategorijās un vai no tiem īpašnieks atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.

23. Notekūdeņi vismaz ietilpst atkritumu grupā Q16, kurā iekļauti visu veidu vielas un produkti, kas nepieder pie citām grupām.

25. Šī atkritumu pazīme tomēr zūd, ja notekūdeņi notekūdeņu direktīvā paredzētās attīrīšanas rezultātā kļūst tādi, ka tos var novadīt ūdeņos vai arī izmantot atkārtoti. Attiecīgā attīrīšana atbilst otrreizējai pārstrādei (*recycling*), kā to Tiesa ir precizējusi par iepakojuma atkritumiem [5]. Neattīrītiem notekūdeņiem turpretī ir tādas pašas pazīmes kā kanalizācijas sistēmā ievadītiem notekūdeņiem un tādēļ tos var atzīt par atkritu-

4 — Izņēmuma atbilstoši 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļai vērtējumam skat. 2004. gada 16. decembra spriedumu lietā C-62/03 Komisija/Apvienotā Karaliste (Krājumā nav publicēts, pieejams tikai franču un angļu valodās, 11. punkts), kā arī 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-416/02 Komisija/Spānija (Krājums, I-7487. lpp., 98. un turpmākie punkti) un lietā C-121/03 Komisija/Spānija (Krājums, I-7569. lpp., 69. un turpmākie punkti); pēdējais minētais par cūkkopības uzņēmumiem un tur kritušajiem dzīvniekiem.

5 — 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā C-444/00 *Mayer Parry Recycling* (*Recueil*, I-6163. lpp., īpaši 63.–69. punkts).

miem, — īpaši tad, ja tie izplūst no kanalizācijas sistēmas.

Ar to palīdzību arī ir jāsasniedz tāds vides aizsardzības līmenis, kas ir vismaz līdzvērtīgs atkritumu direktīvas īstenošanas rezultātā sasniegtajam līmenim. Pretējā gadījumā tiktu kaitēts Kopienu vides politikas mērķiem, kā tie minēti EKL 174. pantā, īpaši pašas atkritumu direktīvas mērķiem [7].

B — *Par atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu*

26. Tomēr saskaņā ar atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu tā neattiecas uz notekūdeņiem, izņemot šķidrus atkritumus, ja uz tiem jau attiecas citi normatīvie akti. Tāpēc ir jānovērtē, vai šādas tiesību normas ir paredzētas notekūdeņu direktīvā.

28. *Thames Water Utilities* uzskata, ka attiecībā uz vienlīdzīga aizsardzības līmeņa [sasniegšanas] nepieciešamību ir jāizšķir citas Kopienu tiesību normas un citi valsts noteikumi. Attiecīgās Kopienu tiesību normas vienmēr ir līdzvērtīgas, jo likumdevējs tās ir pieņēmis, paturot prātā [izvirzītās] prasības. Tomēr — kā to norāda *Environment Agency* — Tiesa savos spriedumos par Spānijas cūkkopības fermām jau ir paskaidrojusi, ka līdzvērtīga aizsardzības līmeņa nepieciešamība ir spēkā arī attiecībā uz citiem Kopienu tiesību noteikumiem [8]. Šī līdzvērtība katrā gadījumā konkrēti ir jānovērtē [9].

27. Lai varētu piemērot izņēmumu saskaņā ar atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu, nepietiek, ja citas tiesību normas noteiktās vielas vai lietas skar, piemēram, rūpnieciskajā kontekstā; tajos turpretī ir jāietver precīzi noteikumi par šo vielu kā atkritumu apsaimniekošanu atkritumu direktīvas 1. panta d) punkta izpratnē [6].

29. Notekūdeņu direktīvas mērķis saskaņā ar tās 1. panta otro daļu ir aizsargāt vidi no

6 — 2003. gada 11. septembra spriedums lietā C-114/01 *AvestaPolarit Chrome* (*Recueil*, I-8725. lpp., 52. punkts).

7 — Iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *AvestaPolarit Chrome*, 59. punkts. Skat. arī iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās Komisija/Spānija — lietā C-416/02, 102. punkts, un lietā C-121/03, 72. punkts, un manus 2006. gada 7. septembra secinājumus lietā C-176/05 *KVZ retec*, tiek skatīti Tiesā, 98. punkts.

8 — Iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietās Komisija/Spānija — lietā C-416/02, 99. punkts, un lietā C-121/03, 69. punkts.

9 — Skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās Komisija/Spānija par cūkkopības uzņēmumiem — lietā C-416/02, 101. punkts, un lietā C-121/03, 71. punkts.

minēto notekūdeņu novadīšanas kaitīgas ietekmes. Tā atbilstoši 1. panta pirmajai daļai attiecas uz komunālo notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu un atsevišķu rūpniecības sektoru notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu. Kā to arī norāda visi lietas dalībnieki — tie, bez šaubām, ir citi noteikumi atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, ar kuriem aizliedz tiesiskā regulējuma par atkritumiem piemērošanu [10]. *Thames Water Utilities* no tā secina, ka izņēmums attiecībā uz notekūdeņiem attiecas arī, ja notekūdeņi ir izplūduši no kanalizācijas sistēmas.

30. Tiesa līdz šim nav skaidri izteikusies par jautājumu, kādā apmērā izņēmums saskaņā ar atkritumu direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir piemērojams kopā ar citiem noteikumiem. Saskaņā ar *Thames Water Utilities* un arī Beļģijas viedokli tas būtu tik plašs, ka citu tiesību normu, kas izsmeļoši regulē noteiktus jautājumus, spēkā esamība izslēgtu tiesiskā regulējuma par atkritumiem piemērošanu arī visos citos jautājumos.

31. Šis viedoklis diez vai atbilst atkritumu direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta redakcijai. Saskaņā ar tā vācu valodas versiju atkritumu ietvardirektīva neattiecas uz minētajiem atkritumiem, "soweit für diese bereits andere Rechtsvorschriften gelten [ja uz tiem jau attiecas citi normatīvie akti]". No tā, gluži pretēji, izriet, ka tiesiskais regulējums par atkritumiem ir spēkā tiktāl, ciktāl nav piemērojami citi normatīvie akti.

32. Citās valodu versijās šī pati doma ir izteikta nedaudz citādāk, proti, ar mazāk precīza savienojuma ar darbības vārdu "attiekties" palīdzību [11]. Līdzīga "attiekšanās" uz noteiktām vielām tādēļ ir iespējama tikai tad, ja nav spēkā cits tiesiskais regulējums.

33. Turklāt *Thames Water Utilities* viedoklis neatbilstu Tiesas secinājumiem par to, ka citos normatīvajos aktos ir minēti precīzi noteikumi par tādu vielu kā atkritumu ietvardirektīvas 1. panta d) punkta izpratnē apsaimniekošanu [12] un ka ar to palīdzību ir jāsasniedz vides aizsardzības līmenis, kas ir

10 — Tā jau minējis ģenerāladvokāts Džeikobss [*Jacobs*] savos 2003. gada 10. aprīļa secinājumos iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētajam spriedumam lietā C-114/01 *AvestaPolarit Chrome*, 68. punkts.

11 — Angliski: "where they are already covered by other legislation", franciski: "lorsqu'ils sont déjà couverts par une autre legislation", spāniski: "cuando ya estén cubiertos por otra legislación".

12 — Iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *AvestaPolarit Chrome*, 52. punkts.

vismaz līdzvērtīgs ar atkritumu ietvardirektīvas īstenošanu sasniegtajam līmenim [13]. Šo prasību par citu normatīvo aktu kvalitāti Tiesa īpaši ir pamatojusi ar atkritumu ietvardirektīvas un Kopienas vides tiesību mērķiem.

34. Ja nav noteikumu par apsaimniekošanu vai ar tiem netiek nodrošināts pietiekams aizsardzības līmenis, tad ir jāpiemēro vispārīgais tiesiskais regulējums par atkritumiem. Atbilstoši tam īpaši *Environment Agency* atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļas piemērošanai pamatoti pieprasa izvērtējumu par to, vai ar notekūdeņu direktīvu gadījumā, kad no kanalizācijas sistēmas izplūst notekūdeņi, tiek nodrošināts tiesiskajam regulējumam par atkritumiem līdzvērtīgs aizsardzības līmenis [14].

35. Kā minēts iepriekš, notekūdeņu direktīva regulē notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu. Principā izņēmums uz notekūdeņiem attiecas, kamēr notekūdeņi tiek savākti, t.i., īpaši ja tie ir kanalizācijas sistēmā, to apstrādes laikā attīrīšanas iekārtā un novadīšanas laikā.

36. Notekūdeņu novadīšana ir salīdzināma ar to izplūšanu no kanalizācijas sistēmas, ciktāl uz notekūdeņiem vairs neattiecas notekūdeņu direktīva. Tomēr notekūdeņu direktīvā regulētie, novadīšanai vajadzīgie pasākumi ir vides aizsardzības nolūkos [15]. Tādēļ atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļā minētais izņēmums attiecas uz [notekūdeņu] novadīšanu kā tādu. Tā kā notekūdeņi turklāt pirms novadīšanas aprakstītās apstrādes rezultātā vairs nav atzīstami par atkritumiem [16], tad — pretēji *Thames Water Utilities* bažām — arī pēc [notekūdeņu] novadīšanas nevar piemērot tiesisko regulējumu par atkritumiem.

13 — Iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *AvestaPolarit Chrome*, 59. punkts. Skat. arī iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās Komisija/Spānija — lietā C-416/02, 102. punkts, un lietā C-121/03, 72. punkts, un iepriekš minētos manus 2006. gada 7. septembra secinājumus lietā C-176/05 *KVZ retec*, 98. punkts.

14 — Šajā sakarā skat. iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietās Komisija/Spānija par cūkkopības fermām — lietā C-416/02, 101. punkts, un lietā C-121/03, 71. punkts, kur Tiesa Padomes 1990. gada 27. novembra Direktīvas 90/667/EEK par veterinārajiem noteikumiem par dzīvnieku atkritumu apglabāšanu, pārstrādi un tirdzniecību un par dzīvnieku izcelsmes, arī zivju, lopbarības aizsardzību pret slimības uzliesmojumiem, kā arī ar ko groza Direktīvu 90/425/EEK (OV L 363, 51. lpp.), noteikumus salīdzina ar tiesisko regulējumu par atkritumiem, un iepriekš 7. zemsvītras piezīmē minētos manus secinājumus lietā *KVZ retec*, 103. un turpmākie punkti, kur es Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 3. oktobra Regulas (EK) Nr. 1774/2002, ar ko nosaka veselības aizsardzības noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem, kuri nav paredzēti cilvēku uzturam (OV L 273, 1. lpp.), prasības par dzīvnieku miltu pārvadāšanu salīdzinu ar atkritumu pārvadāšanas regulu.

15 — Skat. 4. panta pirmo daļu un 5. panta 2. un 5. punktu, un 6. panta 2. punktu, 7. pantu, 9. pantu, 12. panta 2. un 3. punktu, un 15. panta 1. un 2. punktu.

16 — Skat. iepriekš 25. punktu.

37. Šeit tomēr nav runas par notekūdeņu direktīvā paredzēto novadīšanu. Notekūdeņi jau ir izplūduši, *pirms* tos saskaņā ar notekūdeņu direktīvu varēja attīrīt.

38. Kā to īpaši uzsver Beļģija, notekūdeņu direktīva attiecas arī uz šo gadījumu. Saskaņā ar 3. panta 2. punktu kopsakarā ar I pielikuma A daļu kanalizācijas sistēmu projektēšanu, celtniecību un uzturēšanu veic saskaņā ar labākajām pieejamajām tehniskajām zināšanām, kas nerada pārmērīgas izmaksas. Šajā sakarā skaidri tiek minēta noplūžu novēršana un lietus ūdeņu pārplūžu radītā saņemošo ūdeņu piesārņojuma ierobežošana. Papildus Komisija norāda uz to, ka atbilstoši 10. pantam komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ir jāprojektē, jāceļ, jādarbina un jāuztur, nodrošinot apmierinošu darbību *visos* parastajos vietējos klimata apstākļos. Projektējot iekārtas, ņem vērā pieplūduma daudzuma izmaiņas dažādos gadalaikos.

39. Līdz ar to notekūdeņu direktīvā ir regulēta notekūdeņu *izplūde* no kanalizācijas sistēmām un pat tiek pieņemts tas, ka šādas noplūdes novēršana, ņemot vērā labākās tehniskās zināšanas, var radīt nesamērīgi augstas izmaksas. Turklāt saskaņā ar tiem pašiem principiem ir jānovērš radusies noplūde, jo šī darbība ir daļa no prasītās kanalizācijas sistēmas uzturēšanas.

40. Tādēļ pretēji *Environment Agency* uzskatam notekūdeņu direktīvā ir ņemts vērā atkritumu ietvardirektīvas aizsardzības līmenis, kuras 4. pantā ir paredzēts nekontrolētas atkritumu izgāšanas aizliegums. Lai gan notekūdeņu noplūdi varētu uzskatīt par atkritumu nekontrolētu izgāšanu, tomēr šis aizliegums neattiecas uz absolūti visiem izgāšanas gadījumiem. Vēl jo vairāk tā piemērojamība saskaņā ar samērīguma principu ir ierobežojama tiktāl, ciktāl atkritumu īpašniekam, lietojot prasīto rūpību, nevar pārmest, ka tas ir nekontrolēti izgāzis atkritumus.

41. Tieši šī lietojamā rūpība ir precizēta notekūdeņu direktīvā. Tajā ir noteikts, kādi pasākumi ir jāveic, lai novērstu notekūdeņu nekontrolētu izplūdi. Ir jāņem vērā labākās tehniskās zināšanas un ir jāizvērtē ar kanalizācijas sistēmas drošību saistītās izmaksas un iespējamie zaudējumi pārplūžu gadījumā.

42. Arī citkārt tiesiskajā regulējumā par atkritumiem nav tālejošu noteikumu par vides aizsardzību atkritumu pārvadāšanas negadījumu kontekstā, kuru noregulējuma varētu trūkt notekūdeņu direktīvā. Īpaši nav noregulēti piemērojamie drošības standarti un drošības pasākumu samērīgums. Atkritumu pārvadāšanai atkritumu ietvardirektīvas 12. un 13. pantā tiek prasīta tikai reģistrācija un regulāra inspicēšana. Papildus Padomes 1993. gada 1. februāra Regulas (EEK) Nr. 259/93 par uzraudzību un kontroli attiecībā uz atkritumu pārvadājumiem Eiropas Kopienā, ievešanu tajā un izvešanu no tās [17] 13. pants paredz, ka dalībvalstis nosaka atbilstīgu sistēmu atkritumu pārvadājumu uzraudzībai un kontrolei dalībvalsts teritorijā. Šāds aizsardzības līmenis ir sasniegts notekūdeņu direktīvā, jo ir zināms gan paredzēto fiksēto infrastruktūru, t.i., kanalizācijas sistēmas un attīrīšanas iekārtas, operators, gan arī to atkritumu veidi, kas tiek ievadīti kanalizācijas sistēmā.

43. Tādēļ atkritumu ietvardirektīva saskaņā ar 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu kopsakarā ar notekūdeņu direktīvu neattiecas uz notekūdeņu izplūdi no kanalizācijas sistēmas. Ar kanalizācijas sistēmu saistīto prasību izpildei jānotiek saskaņā ar notekūdeņu direktīvu.

44. *Environment Agency* un beigās arī Apvienotā Karaliste un Komisija turpretī pamatoti uzskata, ka notekūdeņu direktīvā nav ietverti pietiekami noteikumi par neattīrītiem notekūdeņiem *pēc* to izplūdes no kanalizācijas sistēmas.

45. Tikai tad, ja notekūdeņi atkal ieplūst kanalizācijas sistēmā, ir jāpiemēro notekūdeņu izņēmums. Tas tā nav, ja tie paliek ārpus kanalizācijas sistēmas, īpaši ja tie piesārņo augsni. Tas, piemēram, var notikt, ja šķidrums iesūcas zemē, savukārt atkritumu cietās daļas paliek virspusē. Ja iesūkšanās zemē nav iespējama, tad, neveicot jelkādus pasākumus, notekūdeņi uz zemes paliek tik ilgi, līdz to šķidrās sastāvdaļas iztvaiko.

46. Šajā gadījumā varētu piemērot dažādus atkritumu ietvardirektīvas noteikumus. Sa-

17 — OV L 30, 1. lpp., Komisijas 2001. gada 28. decembra Regulas (EK) Nr. 2557/2001 redakcijā, ar ko groza V pielikumu Padomes Regulai (EEK) Nr. 259/93 par uzraudzību un kontroli attiecībā uz atkritumu pārvadājumiem Eiropas Kopienā, ievešanu tajā un izvešanu no tās (OV L 349, 1. lpp.).

skaņā ar 4. pantu ir aizliegta ne vien notekūdeņu direktīvā konkretizētā nekontrolētā izgāšana, bet arī pamešana. Tas varētu notikt gadījumā, ja atbildīgā persona izplūdušos notekūdeņus atstāj uz piesārņotās platības. Turklāt 4. pantā ir ietvertas prasības par atkritumu reģenerāciju un apglabāšanu. To darot, nedrīkst apdraudēt cilvēka veselību un izmantot metodes vai darbības, kas varētu radīt kaitējumu videi, īpaši apdraudot ūdeņus, gaisu, augsni, augus un dzīvniekus, radot traucējošus trokšņus un smakas vai radot negatīvu ietekmi uz lauku vidi un īpaši aizsargājamām teritorijām. Paralēli tam ir jāmin pienākums, ka atkritumus pārņem privāts vai valsts atkritumu savācējs saskaņā ar 8. pantu, un noteikumi par atbildību par izmaksām saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu atbilstoši 15. pantam [18].

47. Līdz ar to saskaņā ar atkritumu ietvardirektīvu, iespējams, būtu prasīts izsūknēt sakrājušos notekūdeņus, novākt uz zemes esošās cietās notekūdeņu sastāvdaļas vai — pretēji Beļģijas uzskatam — apstrādāt skarto augsni [19].

48. Atkritumu ietvardirektīvā pat nav ietverti tam līdzīgi noteikumi. Pretēji Nīderlandes viedoklim šajā direktīvā arī nevar atrast noteikumus par seku likvidēšanu. To apšauba *Thames Water Utilities*, Beļģija un Nīderlande, norādot, ka notekūdeņu direktīvā ir visaptveroši vispārīgi noteikumi par notekūdeņu apstrādi, ar ko arī noplūdes gadījumā izslēdz tiesiskā regulējuma par atkritumiem piemērošanu.

49. Tādēļ atkritumu tiesiskais regulējums, neņemot vērā notekūdeņu direktīvu, attiecas

18 — Šajā sakarā skat. 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-1/03 *Van de Walle* u.c. (Krājums, I-7613. lpp., 56. un turpmākie punkti).

19 — Skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Van de Walle* u.c., 52. punkts. Šeit ir jānorāda, ka atkritumu ietvardirektīvas jauninājumu nolūkos tiek spriests par to, vai ir jānošķir tās piemērošana attiecībā uz augsni, kas ir piesārņota ar atkritumiem. Šajā sakarā skat. 2. zemsvītras piezīmē minētā Komisijas priekšlikuma 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu, kā arī Somijas prezidentūras 2006. gada 31. oktobra kompromisa priekšlikuma 2. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Padomes Dokuments Nr. 14750/06. Pieejams: http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14750.en06.pdf. Katrā ziņā katrs šāda veida noteikums varētu būtiski vājināt Eiropas tiesiskā regulējuma par atkritumiem praktisko iedarbību pārkāpumu apkarošanas jomā, jo nelikumīga atkritumu apglabāšana parasti ir saistīta ar to, ka tos sajauc ar zemi. Tas īpaši attiecas uz piesārņojumu ar šķidrumiem, taču katrā ziņā tas var būt arī gadījums, kad cietas vielas nelikumīgi noglabā atkritumu izgāztuvēs.

uz neattīrītiem notekūdeņiem pēc tam, kad tie ir izplūduši no kanalizācijas sistēmas.

50. Šo secinājumu nevar arī apšaubīt ar Beļģijas argumentu par to, ka pretrunīgi ir tas, ka Padomes 1986. gada 12. jūnija Direktīva 86/278/EEK par vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas [20], atbilstoši trešajā apsvērumā minētajam nošķir dūņas no tiesiskā regulējuma par atkritumiem piemērošanas jomas, ko savukārt nevar attiecināt uz izplūdušajiem notekūdeņiem. Proti, apšaubāms ir tas, vai šis apsvērums šodien atbilstoši vēl atspoguļo tiesisko stāvokli. Kā tiesas sēdē, ņemot vērā skaidrojošo Komisijas priekšlikumu šai direktīvai [21], uzsvēra *Environment Agency*, šis apsvērums vēl arvien ir pamatots ar atkritumu ietvardirektīvas sākotnējo versiju. Tā laika versijā bez papildu nosacījumiem atkritumu ietvardirektīva neattiecās uz notekūdeņiem un citiem atkritumiem, uz kuriem attiecās īpaši Kopienu tiesību noteikumi [22]. Saskaņā ar pašreizējām tiesībām turpretī būtu jāvērtē, ciktāl Direktīvā 86/278 ir citas tiesību normas atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Pat ja šī vērtējuma rezultātā izrādītos, ka uz dūņām līdzīgos apstākļos neattiecas tiesiskais regulējums par atkritumiem, tas nebūtu pretrunā minētajam secinājumam. Vēl jo vairāk šī atšķirība būtu pamatojama ar to, ka uz dūņām attiecas citas tiesību normas.

51. Turklāt Beļģija velk paralēles ar vienu no spriedumiem par Spānijas cūkkopības fermām, kuros Tiesa noraidīja no Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīvas 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti [23], attiecīgā pārkāpuma secināt to, ka vircas iestrādāšana ir pielīdzināma atkritumu nekontrolētai pamešanai [24]. Tomēr arī šo salīdzinājumu secinājumu nav apstrīdēts.

52. Vispirms, manuprāt, minētais spriedums šajā kontekstā nav pārliecinošs. Direktīvas 91/676 pārkāpums, iestrādājot augsnē vircu, ir papildu norāde tam, ka īpašnieks no vircas vēlas atbrīvoties. Šīs direktīvas mērķis, proti, ir vircu zemē iestrādāt tikai tik daudz, cik to augi var pārstrādāt kā mēslojumu. Tādēļ, augsnē vircu iestrādājot vairāk, tiek

20 — OV L 181, 6. lpp.

21 — Priekšlikums Padomes Direktīvai par dūņu izmantošanu lauksaimniecībā (OV 1982, C 264, 3. lpp.).

22 — Skat. 2. panta 2. punktu: "No šīs direktīvas darbības jomas izslēdz [..] d) notekūdeņus, izņemot šķidros atkritumus; [..] f) atkritumus, uz kuriem attiecas īpaši Kopienu normatīvie akti."

23 — OV L 375, 1. lpp.

24 — Iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā C-416/02 Komisija/Spānija, 96. punkts.

nodarīts ne vien kaitējums videi, bet arī virca vairs nekalpo kā mēslojums; ir notikusi tikai tās apglabāšana [25].

53. Katrā ziņā daudz svarīgāk ir tas, ka situācija šajā lietā krasi atšķiras no lietas par cūkkopības fermām. Visos gadījumos virca noteikti nav jāuztver kā atkritumi, no kuriem tās īpašnieks vienmēr vēlas atbrīvoties, savukārt to, iespējams, atbilstoši profesionālai pieejai izmantojot kā mēslojumu [26]. Turpretī acīmredzami ir tas, ka sākotnējais īpašnieks no notekūdeņiem atbrīvojās, tos novadot kanalizācijas sistēmā. Šajā sakarā atšķirībā no gadījuma ar cūkkopības fermu attiecīgs notekūdeņu direktīvas pārkāpums tieši nenozīmē, ka šie notekūdeņi ir atkritumi.

54. Lai gan ir secināts, ka, neņemot vērā notekūdeņu direktīvu, uz izplūdušajiem notekūdeņiem neattiecas tiesiskais regulējums par atkritumiem, var būt, ka valsts tiesībās ir ietverti plašāki noteikumi nekā notekūdeņu direktīvā ietvertie, kuri attiecas arī uz izplūdušiem notekūdeņiem, kas neieplūst atpakaļ kanalizācijas sistēmā, un ar kuriem tiek nodrošināts pietiekams aizsardzības līmenis. Arī šādas tiesību normas saskaņā ar atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu aizliegtu piemērot tiesisko regulējumu par atkritumiem [27].

55. Tiesa šajā gadījumā nevar sniegt nekādu palīdzību, jo iesniedzējtiesa nav iesniegusi pietiekamu informāciju par attiecīgo tiesību normu saturu. No lietas dalībnieku — īpaši Apvienotās Karalistes — minētā izriet, ka prejudiciālajā jautājumā minētajā *Water Industries Act 1991* tomēr šāda veida normas nav ietvertas. Vēl jo vairāk, izskatās, ka ar to ir tikai transponēta notekūdeņu direktīva. Attiecībā uz *Thames Water Utilities* tiesas sēdē minētajiem *Environmental Protection Act 1990* noteikumiem par pasākumiem pret noteiktiem vides apdraudējumiem liekas apšaubāmi, ka runa ir par precīziem noteikumiem par notekūdeņu kā atkritumu apsaimniekošanu atkritumu ietvardirektīvas

25 — Skat. arī vairāk pārliecinošos ģenerāladvokātes Štiksas-Haklas [*Stix-Hackl*] 2005. gada 12. maija secinājumus lietā C-416/02 Komisija/Spānija, 38. un turpmākie punkti.

26 — Iepriekš 4. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietās Komisija/Spānija — lietā C-416/02, 94. punkts, un lietā C-121/03, 65. punkts, vēl skaidrāk arī iepriekš 25. zemsvītras piezīmē minētie ģenerāladvokātes Štiksas-Haklas secinājumi lietā C-416/02, 35. un turpmākie punkti.

27 — Skat. iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *AvestaPolarit Chrome*, 49. un turpmākie punkti.

1. panta d) punkta izpratnē [28]. Tomēr tas būtu vajadzīgs, lai varētu piemērot atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļas izņēmumu.

C — *Par īpašu noteikumu esamību atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 2. punkta izpratnē*

56. Visbeidzot visaptverošas atbildes uz prejudiciālo jautājumu labad ir vērts atbildēt, vai notekūdeņu direktīva ir īpaši noteikumi atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 2. punkta izpratnē, kas izslēdz vispārējā tiesiskā regulējuma par atkritumiem piemērošanu attiecībā uz izplūdušiem notekūdeņiem.

57. Kā šajā sakarā norādīja *Environment Agency*, Nīderlande un Komisija, Tiesa jau spriedumā lietā *AvestaPolarit Chrome* ir paskaidrojusi, ka īpašie noteikumi atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 2. punkta izpratnē ir primāri attiecībā pret vispārīgo regulējumu par darbībām ar atkritumiem, lai gan citkārt tiesiskais regulējums par atkritumiem uz attiecīgajām vielām attiecas [29]. Apvienotā Karaliste šajā sakarā kā piemēru min spriedumu lietā *Mayer Parry Recycling* [30], kurā bija runa par īpašiem noteikumiem par iepakojuma atkritumu pārstrādi.

58. Atbilstoši *Environment Agency* un Apvienotās Karalistes teiktajam notekūdeņu direktīvā tomēr nav ietverti nekādi īpaši noteikumi par izplūdušiem notekūdeņiem, kas neieplūst atpakaļ kanalizācijas sistēmā [31]. Pretējā gadījumā izņēmums saistībā ar notekūdeņiem attiektos arī uz izplūdušiem notekūdeņiem un nebūtu piemērojams atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 2. punkts.

59. Vai un ciktāl īpaši noteikumi ir ietverti Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvā 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu [32], šajā lietā nav svarīgi, jo transponēšanas termiņš ir 2007. gada 30. aprīlis un tā neattiecas uz kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums

28 — Skat. iepriekš 27. punktu.

29 — Iepriekš minēts 6. zemsvītras piezīmē, 48. punkts.

30 — Iepriekš minēts 5. zemsvītras piezīmē.

31 — Skat. iepriekš 48. punktu.

32 — OV L 143, 56. lpp.

vai avārija, kas notikusi pirms šī datuma. Tādēļ tās piemērošana ir izslēgta strīdīgajiem gadījumiem saistībā ar notekūdeņu izplūdi. Šo direktīvu arī neminēja lietas dalībnieki.

šas darbības pienākumu atbilstoši 6. un turpmākajiem pantiem, kas salīdzinājumā ar pienākumu pārstrādāt vai apglabāt atkritumus varētu būt vēl īpašāks.

60. Katrā ziņā nākotnē varētu rasties jautājums par to, kā vispārējais tiesiskais regulējums par atkritumiem attiecas uz kaitējumu ūdenim vai zemei [augsnei], kā tie definēts Direktīvas 2004/35 2. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā. Šis kaitējums rada koriģējo-

61. Pilnībai galu galā ir jānorāda, ka Direktīvā 2004/35 nav ietverti īpaši noteikumi atkritumu ietvardirektīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļas izpratnē par notekūdeņiem ārpus kanalizācijas sistēmas, jo tajā nav īpaši aplūkoti notekūdeņi kā atkritumi.

V — Secinājumi

62. Līdz ar to es Tiesai iesaku uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) neattīrīti notekūdeņi, kas izplūst no kanalizācijas sistēmas, ir atkritumi Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvas 75/442/EEK par atkritumiem 1. panta a) punkta izpratnē;

2) ar Direktīvas 75/442 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta iv) daļu kopsakarā ar Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvu 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu

attīrīšanu izslēdz Direktīvas 75/442 piemērošanu notekūdeņiem, ja tie no kanalizācijas sistēmas izplūst uz zemes, savukārt to piemēro neattīrītiem notekūdeņiem pēc tam, kad tie ir izplūduši no kanalizācijas sistēmas;

3) Direktīvā 91/271 par izplūdušajiem notekūdeņiem nav ietverti īpaši noteikumi Direktīvas 75/442 2. panta 2. punkta izpratnē.